

HYVINVOINTIKERTOMUS 2021-2025

Dokumentin sisältö

OSA I HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021 - 2025

- 1 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset
- 2 Olemassa olevat palvelut, rakenteet ja hyvät käytänteet
- 3 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat
- 4 Hyvinvointisuunnitelma

OSA II VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2021 - 2025

- 5 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi
- 6 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi
- 7 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

- 8 Suunnitelman laatijat
- 9 Suunnitelman hyväksyminen

OSA I HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021 - 2025

Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat terveyden- ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet, määriteltävä niitä tukevat toimenpiteet ja käytettävä näiden perustana kuntakohtaisia hyvinvointi- ja terveysosoittimia.

Haapajärven kaupungin hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2021-2025 sisältää kaupunkistrategian painopisteiden ja linjausten lisäksi selostuksen kaupungin nykyisistä toiminnoista sekä hyvinvointisuunnitelman mukaiset tavoitteet ja toimenpiteet niiden toteuttamiseksi. Tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Hyvinvointisuunnitelmassa on esitetty valtakunnallisista tietovarannoista saatavia indikaattoreita, jotka kuvaavat Haapajärven asukkaiden hyvinvointia ja sen muuttumista eri tavoilla.

Tämän suunnitelman laadinnan yhteydessä on tehty maakunnalliseen toimintamalliin liittyvä asukkaiden hyvinvointikysely, jonka tuloksia on hyödynnetty suunnitelman laadinnassa. Lisäksi Haapajärven kaupungin palveluista tehdään eri osa-alueilta säännöllisesti asiakas- ja muita kyselyitä, joita käytetään mm. toimenpiteiden toteutumisen seurannassa.

1 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Strategian painopistealueita ovat:

- kestävä kehitys ja biotalous osaksi kaupungin tulevaisuutta
- Haapajärven vahvuudet tietoisuuteen markkinoinnilla
- koulutus- ja kulttuuripalvelut elinvoiman vauhdittajana
- yrittäjähenkisen kaupungin talous kunnossa

Painopistealueista on johdettu tavoitteita ja toimenpiteitä, joilla kaupungin toimintaa ja elinvoimaa edistetään asukkaiden parhaaksi. Hyvät peruspalvelut niin sosiaali- ja terveydenhuollossa kuin sivistys- ja teknisissä palveluissakin ovat hyvinvoinnin edistämisen kulmakiviä. Peruspalvelujen tuottamisen edellytyksenä on kaupungin ja paikkakunnan elinvoiman ja vetovoimaisuuden kehittäminen strategiassa esitetyillä eri tavoilla.

Koulutuspalvelut sisällöllisesti ja myös tiloineen nähdään tärkeinä hyvinvoinnin lisäjinä. Myös luonto- ja kulttuuriympäristö sekä niihin liittyvät toiminnot edistävät asukkaiden hyvinvointia.

2 Olemassa olevat palvelut, rakenteet ja hyvät käytänteet

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksessa on käytössä lasten ja perheiden osallisuutta tukevat työkäytännöt. Perheisiin tehdään ennen lapsen varhaiskasvatustarpeen alkamista kotikäynti, kaikille varhaiskasvatuksessa oleville lapille tehdään varhaiskasvatussuunnitelma. 3-vuotta täyttävien lasten perheille tarjotaan lapset puheeksi-keskustelua. Keskustelua tarjotaan myös, jos lapsen / perheen elämässä tapahtuu suuria muutoksia. Lastenneuvolan kanssa tehdään yhteistyötä syvennetyn 4-vuotisneuvolan osalta

(yhdessä huoltajan kanssa täytetään havainnointilomake lapsesta neuvolatarkastusta varten). Lisäksi esikouluun siirtyvän lapsen kohdalla tehdään tiedonsiirto varhaiskasvatuksesta esikouluun, yhdessä lapsen huoltajan kanssa.

Varhaiskasvatuspaikoissa huomioidaan lasten ja perheiden osallisuus toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa (mm. lasten kokoukset). Ammattitaitoinen hoito-, kasvatus- ja opetushenkilöstö toimii päiväkodeissa pienryhmätoiminnan periaattein. Koko varhaiskasvatuksen tärkeä teema on myös kestävän kehityksen opetteleminen yhdessä lasten ja perheiden kanssa.

Perusopetus

Haapajärven yläasteen ja peruskoulun sekä lasten ja nuorten näkökulmasta hyviä olemassa olevia vahvuuksia ja käytänteitä on runsaasti, esimerkiksi varhaisen puuttumisen malli ja KiVa koulu -toiminta sekä ilmaiset kerhot.

Haapajärven ympäristöarvot näkyvät paitsi fyysisenä ympäristönä - kauniina luontona- niin myös kasvatuksellisissa asioissa. Haapajärven yläasteella on tehty vuosia työtä ympäristökasvatuksen ja kestävän kehityksen arvojen mukaisesti. Nyt myös koko kaupunki on nämä huomionut muun muassa Hinku- kuntana. Haapajärven yläaste on yksi harvoja oppilaitoksia Suomessa, jolla on ollut jo vuosia OKKA- säätiön myöntämä arvostettu Kestävän kehityksen - sertifikaatti.

Henkilöstön osaaminen ja koulutustaso peruskouluissa on huippuluokkaa. Pätevien opettajien ja muun henkilökunnan osuus koko henkilökunnasta on yli 90%.

Haapajärven liikuntapaikat ovat kaupungin kokoon nähden erinomaiset ja monipuoliset. Uusi uimahalli, jäähalli, Ronkalan alue sekä muut liikuntapaikat mahdollistavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen omalta osaltaan. KJS:n tulokset Move testien osalta näyttävät hyvältä: 8/9 tytöistä oli testikohdetta keskiarvoa paremmat ja 1/9 keskiarvossa. Pojilla vastaavat luvut olivat 4/9 osaa yli keskiarvon, 1/9 keskiarvossa ja 4/9 osaa alle sen.

Haapajärvellä on vahva kolmas sektori, joka tukee myös hyvin koulumaailmaa. Näistä esimerkkeinä mm. 4H, seurakunta ja MLL. Lisäksi tehdään hyvää yhteistyötä vapaa-aikapalvelujen kanssa. Esimerkiksi hankkeen nuorisotyöntekijä toimii yläkoululla päätoimisesti. Haapajärvinen arvomaailma tukee koulujen tekemää kasvatustyötä hyvin. Täällä arvostetaan lapsiperheitä sekä koulu tukee kotien kasvatustoimintaa.

Nuorten palvelut

Kaupungin nuorisopalvelujen keskeisenä paikkana on nuorisotalo Stolle, jossa järjestetään virikkeellistä toimintaa nuorille ti-pe (la). Nuorisotyötä tehdään kouluissa ja oppilaitoksissa ja nuorten vapaa-ajalla. Toimintamuotoja ovat mm. nuorisovaltuustotoiminta, Lasten Parlamentti -toiminta, nuorisotalotoiminta, leirit, retket, toimintapäivät, kutosseikkailu, iltapäiväkerhotoiminta, koulupäivystystoiminta Kuuloelin/yläaste, Termostaatti/lukio sekä Kahvihetket Hai:n toimipisteissä (liiketalouden osasto/ maa- ja metsätalousosasto), Alueellinen Lasten ja nuorten kesätahtumakalenteri, loma-ajantoiminta (hiihtoloma, syysloma), avustukset nuorisjärjestöille ja rekisteröimättömille nuorisoryhmille sekä viranomaistyöryhmätoiminta. Nuorisopalveluiden toimintaan kuuluu myös erilaiset hankkeet.

Koulujen ja oppilaitosten nuorisotyötä kehitetään hankerahoituksella.

Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry:n ja kaupungin välinen yhteistyö on hyvää ja ratkaisukeskeistä. Mahdollisia hankerahoituksia haetaan tukemaan ja kehittämään toimintoja.

Ohjaamo on toiminut jo vuodesta 2015 lähtien Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry:n toimesta. Ohjaamo aloitti toiminnalla ensin ESR-hankkeena, mutta nykyisin toimii yhtenä osana vakituista toimintaa. Ohjaamossa toimii TE-palvelut, aikuissosiaalityö, KELA, etsivä nuorisotyö, nuorten työpajatoiminta sekä työllistämishankkeita, esim. NaviGo. Ohjaamon idea on toimia lähipalveluna, livenä ja oikea-aikaisesti alle 29-vuotiaille nuorille. Ohjaamo toimii nuorisotalo Stollessa.

Nuorten Työpaja pyörittää ruokapankkia, jonka asiakkaina ovat haapajärviset vähävaraiset kotitaloudet. Ruokapankin yhteistyökumppaneita ovat kaupat ja liikennemyymälä. Lisäksi yhteistyökumppanina on Haapajärven Seurakunta.

Etsivä nuorisotyö tukee nuorten kasvua ja auttaa pulmatilanteissa. Etsivä nuorisotyö on merkittävä yhteistyökumppani oppilaitosten kanssa.

Liikuntapalvelut

Haapajärven liikuntapalvelut tuottaa monipuolisia liikunta- ja vapaa-ajanpalveluja sekä luo edellytyksiä liikuntatoimintaa järjestävien tahojen toiminnalle. Urheilun lajikirjo on monipuolinen ja suorituspaikat on pääsääntöisesti hyvässä kunnossa.

Haapajärveltä löytyy hiljattain uusittu uimahalli, jäähalli, monitoimitalo, koulujen liikuntasalit, yleisurheilukenttä, pesäpallokenttä, Koivuhaan kumirouhe-tekonurmi, syksyllä 2021 kunnostetut tenniskentät, beachvolley-kentät, kuntoradat ja ladut, ulkojäät, frisbeegolf-radat, lähiliikunta-alueet mm. koulujen pihat ja Taiston puisto sekä kuntoportaait.

Kuntalaisia liikuttaa liikuntapalveluiden, urheiluseurojen ja järjestöjen lisäksi myös Jokilatvan opisto, joka järjestää erilaisia kursseja vesijumpasta telinevoimisteluun.

Kulttuurihyvinvointi

Kulttuuri on kuntalaisten peruspalvelu. Kunnilla on lakisääteinen tehtävä edistää kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä kulttuurin keinoin. WHO:n tutkimuksen (2019) mukaan kulttuuri- ja taidetoimintaan osallistuminen kohentaa tutkitusti ihmisen henkistä ja fyysistä terveyttä ja hyvinvointia. Vaikutukset ovat moninaisia ja monikanavaisia.

Laadukas ja monipuolinen kulttuuripalveluiden tarjonta on yksi peruskivi kuntalaisten hyvinvoinnille, johon laaja-alainen yhteistyö tuo lisää vaikuttavuutta.

Haapajärven kulttuuripalvelut tuottaa erilaisia matalan kynnyksen tapahtumia kaikille kuntalaisille. Yleisötapahtumat, kuten Teepiknik, konsertit, teatteriesitykset ja näyttelyt, ovat kaikille avoimia, maksuttomia tai hyvin edullisia. Vähävaraisilla on mahdollisuus saada vapaalippuja maksullisiin tapahtumiin kuten lastenteatteriesityksiin. Tapahtumia tuotetaan myös kohdennetusti eri ikäryhmille ja niitä viedään mm. päiväkodeihin, kouluihin ja vanhusten palvelukoteihin.

Kulttuuripalvelujen tarjontaan kuuluvat myös K.J. Ståhlbergin lapsuudenkotimuseo sekä kaupungintalon näyttelyt ja kokoelmat. Kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisia palveluita tarjotaan koulujen lisäksi myös päiväkodeille. Lapsille ja nuorille tarjotaan vuositeeman mukainen

esitys sekä mahdollisuus vieraillla K.J. Ståhlbergin lapsuudenkotimuseossa ja tutustua kaupungintalon kokoelmiin.

Yhteistyössä nuoriso- ja liikuntapalveluiden, kirjaston, seurakunnan ja järjestöjen kanssa toteutetaan erilaisia tilaisuuksia, kuten lapsille suunnattu Hiutalehipat -tapahtuma. Teetoimikunnan nimissä järjestetään erityisesti iäkkäämpää väkeä kokoavat Mikkelin markkinat. Yhteistyössä seurakunnan kanssa järjestetään konsertteja, itsenäisyyspäivän juhla ja veteraanipäivän tapahtumat. Yhteistyö alueen kulttuuritoimijoiden kanssa on monipuolista. Yhdistyksiä tuetaan niiden tekemässä kulttuurihyvinvointityössä mm. antamalla kokoontumistiloja käyttöön maksutta ja myöntämällä kulttuuriavustuksia.

Haapajärven kirjasto toimii kuntalaisten arjen kulttuurielämysten tuottajana päivittäin. Laajojen aukioloaikojen kautta palvelut ovat saavutettavissa joka arkipäivä. Kirjaston kokoelma on monipuolinen. Kirjasto kuuluu Joki-kirjastojen yhteistyörenkaaseen sekä on osa Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan yhteistä ekirjastoa.

Kirjasto ja kirjaston ja koulun yhteistyö ehkäisee lukutaidon eriarvoistumista. Lukutaito ehkäisee syrjäytymistä ja syrjäytymisen väheneminen lisää hyvinvointia.

Kirjastossa on mahdollista kokea elämyksiä ja osallistua toimintaan erilaisten tapahtumien muodossa. Tämä lisää yhteisöllisyyden tunnetta.

Kirjastossa erilaisten ja eri-ikäisten on mahdollista kohdata toisensa, vaikka yhteistä aktiivista toimintaa ei olisikaan. Kirjastotila ja kirjastoyhteisön jäsenyys yhdistävät, jolloin kulttuurinen vuoropuhelu on luonnollista.

Jokilatvan opisto tuottaa vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaista koulutusta lapsille ja nuorille sekä aikuisille. Koulutusta järjestetään vuosittain noin 700 kurssilla runsaat 17 000 tuntia. Koulutuksen pääpaino on taide- ja taitoaineissa, liikunnassa ja terveydessä sekä kielissä. Opiston toiminnan johtavia arvoja ovat on elinikäisen oppimisen tukeminen, tietojen ja taitojen opettaminen, sosiaalisten verkostojen luominen sekä koulutuksen yleistä hyvinvointia tukevat vaikutukset. Jokilatvan opiston koulutukset ovat lähtökohtaisesti avoimia kaikille kansalaisille. Joitakin koulutuksia kohdennetaan kuitenkin erityisille väestöryhmille kuten ikäihmisille, maahanmuuttajille ja muille erityisryhmille esim. vammaiset henkilöt.

Vuosittain myönnetään runsaat 500 opintoseteliä maahanmuuttajien, työttömien sekä ikäihmisten ja eläkkeellä olevien opintomaksujen kompensoimiseksi ja osallistumisen kynnyksen madaltamiseksi. Lasten ja nuorten koulutukset ovat oma iso kokonaisuutensa. Vuosittain lapsille ja nuorille kohdennettua koulutusta on noin 35% koko opiston volyymista eli runsaat 6 000 tuntia. Lasten ja nuorten koulutuksesta noin 70% on musiikin opetusta, 20% taiteen perusopetusta ja 10% muuta opetusta esim. liikuntaa. Jokilatvan opisto järjestää taiteen perusopetuksesta annetun lain mukaista taiteen perusopetusta kuvataiteissa ja käsityössä.

Jokilatvan opisto myöntää 20 vapaaoppilaspaikkaa vuosittain alle 17-vuotiaille oppilaille. Vapaaoppilaspaikan saanut voi opiskella maksutta yhdellä koko lukuvuoden kestäväällä kurssilla.

Järjestöt, yhdistykset ja seurakunta

Haapajärven seurakunnan strategian suuntaviivat vuoteen 2025 ovat myös linjauksessa kaupunkin hyvinvointistrategian kanssa. Teemana ja tavoitteena on "Ovet auki kohtaamiseen". Pidämme yllä toivoa, kuljemme ihmisten kanssa ja puhumme rohkeasti pääsanomaamme. Näillä

linjauksilla keskitytään olennaiseen, eli ihmisten kohattamiseen mitä erilaisimmissa ikävaiheissa ja elämäntilanteissa. Yhteistyö on vahvaa kaupungin varhaiskasvatuksen, koulutoimen, sosiaalitoimen, nuoriso ym.palveluiden kanssa. Saamme yhdessä edistää haapajärvesten henkistä, fyysistä ja hengellistä hyvinvointia. Haapajärven seurakunta järjestää yksin tai yhteistyötahojen kanssa runsaasti konserttitoimintaa. Haapajärven seurakunta tekee yhteistyötä esim.koulujen, päivähoidon, perheiden ja ikääntyneiden kanssa työskentelevien kanssa.

Haapajärvellä toimivat järjestöt edistävät merkittävästi omalla toiminnallaan asukkaiden hyvinvointia. Järjestöt tekevät yhteistyötä mm. vanhus- ja vammaisneuvostossa sekä ppky Selänteen eri toiminnoissa. Haapajärvellä toimii myös vapaaehtoisvoimin Virikikevintti kaupungin vuokratalojen tiloissa. Kaupunki antaa järjestöille myös korvauksetta toimi- ja kokoontumistiloja mm. monitoimitalolla ja kulttuuritalolla. Kaupunki myöntää järjestöille vuosittain kulttuuri-, nuoriso- ja liikunta-avutuksia. Lisäksi kaupunki ja järjestöt tekevät yhteistyötä eri tavoin mm. juhlien ja tapahtumien järjestämisessä. Urheiluseurojen aktiivinen ja laaja-alainen toiminta edistää kaikkien ikäryhmien hyvinvointia monin eri tavoin. Järjestöillä on Haapajärvellä myös asuntojen vuokraustoimintaa ja kehitysvammaisten asumispalveluja.

Tekniset palvelut

Kaupungin talonrakennuksen ja kunnallistekniikan investoinnit ja toiminta luovat edellytyksiä monenlaiselle hyvinvointia edistävälle toiminnalle. Esimerkiksi kaupunki rakentaa uuden koulun yhteyteen liikuntasalin olemassa olevien liikuntatilojen lisäksi. Liikuntatilat ovat urheiluseurojen ja asukkaiden käytössä. Pienempinä hankkeina voidaan mainita esimerkiksi kuntoportaat.

Sosiaali- ja terveystoimen palvelut

Peruspalvelukuntayhtymä Selänne tuottaa sosiaali- ja terveystoimen palvelut, joiden tavoitteena on huolehtia Haapajärven asukkaiden terveyden- ja hyvinvoinnin palveluista. Sosiaali- ja terveystoimen palveluita tarjotaan kaiken ikäisille asiakkaille. Ppky Selänteen terveys- ja vanhusterveystoimen palvelut järjestävät perusterveydenhuollon palvelut tavoitteena edistää alueen asukkaiden terveyttä, ehkäistä ja hoitaa sairauksia sekä iäkkäiden palvelut, jotka koostuvat kotiin annettavista palveluista, kotona asumista tukevista palveluista sekä asumispalveluista.

Neuvolapalveluissa tarjotaan äitiys-, perhesuunnittelu- ja lastenneuvolatoimintaa, koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa sekä perhekeskusten kohtaamispaikkojen toimintaa, lapsiperheiden kotipalvelua ja neuvolan perhetyötä. Myös aikuisväestön rokotukset (matkailijoiden rokotukset ja kausi-influenssarokotukset) sekä naisten joukkotarkastukset ovat tärkeä hyvinvoinnin edistämistä (papakoe ja rintasyöpä seulonnat).

Lapsiperheiden sosiaalipalveluiden tavoitteena on turvata lapsen oikeus turvalliseen ja virikkeelliseen kasvuympäristöön sekä tasapainoiseen kehitykseen. Lastensuojelun ja lapsiperheiden sosiaalipalvelun avulla järjestetään perheille tukea ja apua mm. perhetyön, tukihenkilö- ja tukiperheteroiminnan sekä taloudellisen tuen avulla. Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden yhteensovittamista ja verkostoitumista ohjataan mm. Hyvinvointineuvolan ja Huolen heräämisen toimintamallien avulla.

Aikuissosiaalityön tavoitteena on asiakkaan toimintakyvyn vahvistaminen ja sosiaalisten ongelmien ehkäiseminen, tarpeisiin vastataan rakentamalla asiakkaan elämäntilanteeseen vastaava sosiaalisen tuen ja palvelujen kokonaisuus osallisuutta ja suoriutumista edistämään. Yhteistyötä tehdään laajasti eri toimijoiden kanssa, mm. TE-keskuksen, kuntien ja etsivän nuorisotyön kanssa.

Terapiapalveluiden tavoitteena on kuntalaisten mielenterveyden vahvistaminen ja mielenterveyteen kohdistuvien uhkien vähentäminen, päihteidenkäytön haittojen ehkäiseminen ja vähentäminen sekä mahdollisemman itsenäisen ja osallistuvan elämän tarjoaminen mielenterveys- ja päihdeasiakkaille. Toiminnan luonteen vuoksi mielenterveys- ja päihdepalvelut keskittyvät korjaavaan työhön.

Ennaltaehkäisevän työn kanssa tehdään yhteistyötä kunnan eri toimijoiden sekä Ppky Selänteen muiden tahojen, esimerkiksi koulu- ja opiskeluterveydenhuollon kanssa. Vammaispalveluiden avulla huolehditaan vaikeavammaisten ja kehitysvammaisten palveluiden tarpeista. Tavoitteena on tasa-arvon, osallisuuden ja mahdollisuuksien yhdenvertaistaminen muiden kansalaisten kanssa.

Yhteistyötä tehdään myös järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa, mm. kaveri- ja tukihenkilötoiminnan kautta.

Ikäihmisten palveluissa on palveluohjaus, josta kuntalaiset saavat ohjausta ja neuvontaa kaikkiin ikäihmisten palveluihin liittyvissä asioissa. Matalan kynnyksen palvelupisteellä kuntalaiset saavat ohjauksen ja neuvonnan lisäksi tietoa aihealueittain, kun asiantuntijoita on kertomassa muisti-, omaishoito-, kuntoutus- ja sosiaalipalvelujen asioista. Myös ikäihmisten palveluissa pyritään ennaltaehkäisevään ja kuntouttavaan toimintaan. Järjestämme ennaltaehkäiseviä terveystarkastuksia 70-vuotiaille ja ennaltaehkäiseviä kotikäyntejä 80-vuotiaille. Lisäksi on seniorineuvola, päivätoimintaa, perhehoitoa, omaishoitoa sekä vuoro hoitoa. Palvelutarpeen arvioinnissa käytetään RAI-arviointia. Tavoitteena on, että ikääntyvät voivat elää turvallisen, mielekkään ja kokonaisen elämän omassa kodissa. Kotona asumisen tukemisessa tehdään yhteistyötä järjestöjen, kolmannen sektorin ja mm. kunnan liikunta- ja kulttuuritoimen kanssa.

Vuoden 2023 alusta sotepalvelut siirtyvät Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen järjestettäväksi ja tuottamiksi.

3 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Haapajärven varhaiskasvatussuunnitelma on päivitetty 1.8.2019. Tämä varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden kanssa toimii kaikkien hoitopaikkojen toimintaa ohjaavana ja suuntaavana, ryhmien kasvatuskäsityksiä kokoavana ja yhtenäistävänä asiakirjana. Varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa toimintaa lapsi- ja perhelähtöisemmäksi sekä korostaa kaikkien lapsen lähipiirissä olevien aikuisten yhteistyön tärkeyttä.

Haapajärven yläasteella on tehty vuonna 2021 tasa-arvo ja yhdenvertaisuus suunnitelma. Peruskoulujen puolella on tehty 2020-2021 laatukäsikirja, joissa nostetut asiat ovat tulevien vuosien laadun parantamisen kohteena.

Haapajärven seurakunnassa on laadittu strategia "Ovet auki kohtaamiseen- suuntaviivoja vuoteen 2025". Strategia hyväksyttiin toukokuussa 2021. Strategiatyöskentelyssä on kuultu kaikenikäisiä seurakuntalaisia. Keskeisenä tavoitteena on kohtaaminen, toivon ylläpitäminen, ihmisten kanssa kulkeminen heidän erilaisissa elämänvaiheissaan sekä luonnollisesti Kristuksesta puhuminen. Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma

[Kotouttamisohjelma](#) on päivitetty vuoden 2021 aikana. Kotouttamisohjelman tavoitteena on tukea paikallisesti tai seudullisesti kansainvälisyyttä, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä edistää myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman (päivittymässä) avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä kunnassa. Se laaditaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi.

[Vanhuspalveluiden suunnitelma](#) vuosille 2022-2025 tavoittelee hyvinvointia ja terveyttä edistävää palvelurakennetta, ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen tuen antaminen ikääntyville, jotta palveluiden tarvetta voitaisiin ennaltaehkäistä tai siirtää. Kulttuurikasvatussuunnitelma päivitetään 2022.

4 Hyvinvointisuunnitelma

Liikunta ja elintavat

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Toteutuminen
Olemassa olevat sisäliikuntatilat mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön	Koulujen liikuntatilojen kartoitus. Tilojen markkinointi ja tehokas käyttö. Liikuntapalvelut	
Liikkumattomuuden vähentäminen	Liikuntaneuvonnan lisääminen. Hyvinvointineuvola-kokeilu. Hankerahoitusta liikuntaneuvojan palkkaukseen. Liikuntapalvelut, terveyspalvelut	
	Koulujen kerhotoiminnan lisääminen Perusopetus	
	Lisätä koulujen ja ureheiluseurojen sekä järjestöjen välistä yhteistyötä Perusopetus	
	Tiitonrannan kevyen liikenteen väylän rakentaminen Tekniset palvelut ja Ely-keskus	
	Liikuntakampanjoiden järjestäminen Liikuntapalvelut	

Osallisuus

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Toteutuminen
Järjestöjen toiminnan aktivointi mm. yksinäisyyden vähentämisessä	Järjestöjen yhteystiedot ja toiminnan kuvaus näkyväksi ja ajantasaiseksi Järjestöyhdyshenkilö ja järjestöt	
	Kaupungin järjestämät järjestöjen kevät- tai syyskahvit Hallintopalvelut, järjestöyhdyshenkilö ja hyvinvointikoordinaattori	
	Selänteiden seniorimessut Selänteiden vanhuspalvelut	

Digivalmiuksien kehittäminen	Digitukipisteen ylläpito ja digipisteestä tiedottaminen lehdistä ja tapahtumissa Kirjasto	
	Kansalaisopiston tietotekniikkakurssit ja opetuslinikka Jokilatvan opisto	
Asukkaiden uudet vaikutusmahdollisuudet kaupungin toimintaan	Strategian laadinnan asukaskysely kehittämiskohteista Hallintopalvelut	
	Asukasfoorumi torilla kerran vuodessa yhdessä valtuutettujen ja viranhaltijoiden kanssa Hallintopalvelut ja luottamushenkilöt	
Nuorten harrastustoiminnan kehittäminen	Nuorten harrastemessujen järjestäminen Nuorisopalvelut, liikuntapalvelut, Jokilatvan opisto, kulttuuripalvelut, seurakunta ja järjestöt	
Aktivoituminen ottamaan vastuuta omasta hyvinvoinnista	Tukihenkilö, matalan kynnyksen palvelupisteet ikäihmisille sekä hyvinvointi- ja kulttuurireseptit PPKY Selänne	

Sosiaalinen hyvinvointi

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Toteutuminen
Päihteiden käytön vähentäminen	Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma päivitetään vastaamaan tämän hetken tilannetta ja tarpeita. Nuorisopalvelut ja yhteistyökumppanit	
	Neuvolassa käytössä AUDIT-kysely kaikille lapsiperheille Ppky Selänne Neuvola	
	Opiskeluterveydenhuollon/terapiapalvelujen/etsivän nuorisotyön/nuorisotoimen/sivistystoimen järjestämä yhteinen teemapäivä päihteistä Ppky Selänne, nuorisopalvelut ja perusopetus	
	Nuorisotalolla jaetaan tietoutta päihteiden terveysriskeistä, haitoista ja vaaroista. Koulupäivystyksissä päihteen aiheena. Nuorisopalvelut	
Matalan kynnyksen mielenterveyspalvelujen lisääminen	Perheneuvolan chat -palvelun ja somen tunnetuksi tekeminen. Tiedon ja ohjeiden: arjessa jaksaminen jakaminen, matalan kynnyksen apua ja tukea. Mahdollisesti tähän järjestötoimintaa mukaan iltajan ohjaus ja neuvonta. Ppky Selänne / perheneuvola, yhteistyökumppanit	
	Pyydä Apua napin tietoisuuden parantaminen Ppky Selänne lapsiperheiden palvelut	

Vanhemmuuden tukeminen	Apua lapsiperheille napin käyttöönotto ja siitä tiedottaminen. Ppky Selänne lapsiperheiden palvelut	
	Lapsiperheiden palveluiden ja perheneuvolan henkilöstön jalkautuminen vanhempainiltoihin, perhekerhoihin jne. kertomaan sosiaalitoimen palveluista. Ppky Selänne lapsiperheiden palvelut ja perheneuvola, yhteistyökumppanit	
	Pilottikokeilu ensimmäisen lapsen saaneiden perheiden kotiin tehtävästä kotikäynnistä yhdessä terveydenhoitajan kanssa, jossa kerrottaisi lapsiperheiden palveluista ja samalla kartoitettaisi onko perheellä huolenaiheita /tuen tarpeita. Ppky Selänne / lapsiperheiden palvelut	
	Ihmeelliset vuodet vanhempainryhmä Ppky Selänne lapsiperheiden palvelut	
Sosiaalinen kuntoutus tunnetaan ja toimintamalli toimii	Tiedottaminen Seläntein ja kaupungin henkilöstölle sekä kolmannen sektorin toimijoille. Ppky Selänne Yhteiskehittäminen eri toimijoiden kanssa. Ppky Selänne ja eri toimijat yhdessä	

Kulttuurihyvinvointi

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Toteutuminen
Kulttuurikasvatus kiinteäksi osaksi koulujen ja päiväkotien arkea	Kulttuurikasvatussuunnitelman päivittäminen ja jalkauttaminen kouluihin ja päiväkoteihin Koulut, päiväkodit, kulttuuripalvelut, kirjasto, Jokilatvan opisto, seurakunta, järjestöt ja yhdistykset	
Kulttuurista hyvinvointia avo- ja asumispalvelujen asiakkaille ja asukkaille	Työkaluja ja sisältöjä elävöittämään palveluasumisyksiköiden arkea Kirjasto, kulttuuripalvelut, palveluyksiköiden ohjaajat, järjestöt	
Lapsiperheiden tukeminen kulttuurielämysten saamisessa	Yhteistyön kehittäminen neuvolan ja sosiaalipalveluiden kanssa. Esite kulttuuripalveluista (kirjasto, kulttuuripalvelut, Jokilatvan opisto, Jokilaaksojen musiikkiopisto, Tanssiopisto Uusikuu, seurakunta, järjestöt jne.) jaettavaksi neuvolassa. Kirjasto, kulttuuripalvelut, Jokilatvan opisto, Jokilaaksojen musiikkiopisto, Tanssiopisto Uusikuu, seurakunta, järjestöt jne. sekä neuvola ja sosiaalipalvelut Maksuttomia ja edullisia tapahtumia. Taloudellisissa vaikeuksissa oleville lapsiperheille ilmaislippuja. Kirjasto, kulttuuripalvelut, Jokilatvan opisto, Jokilaaksojen musiikkiopisto, Tanssiopisto Uusikuu, seurakunta, järjestöt, sosiaalipalvelut	

OSA II VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2021 - 2025

5 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Kaupungin väestökehitys on ollut useita vuosia vähenevä. Myös kasvava vanhusten osuus tuo mukanaan haasteita palvelujärjestelmälle. Lasten ja nuorten suhteellinen osuus väestöstä on Haapajärvellä maan keskiarvoa parempi. Korkean sairastavuuden takia sotemenot ovat Haapajärvellä maakunnan ja maan keskiarvoja suuremmat, mikä luonnollisesti korostaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen merkitystä kaupungin toiminnoissa. Keskimääräistä isommat sotemenot ovat aiheuttaneet kaupungille myös talouden osalta haasteita mm. korkean velkaantuneisuuden ja arviointimenettelyn muodossa.

Lapsiperheiden ja lasten hyvinvoinnin edistäminen eri toimenpiteillä on tärkeää. Kouluissa on edelleen tärkeää huomioida oppilaiden hyvinvointi laaja-alaisesti ja tehdä toimenpiteitä yhteistyössä eri palvelujen järjestäjien kanssa.

TALOUS JA ELINVOIMA

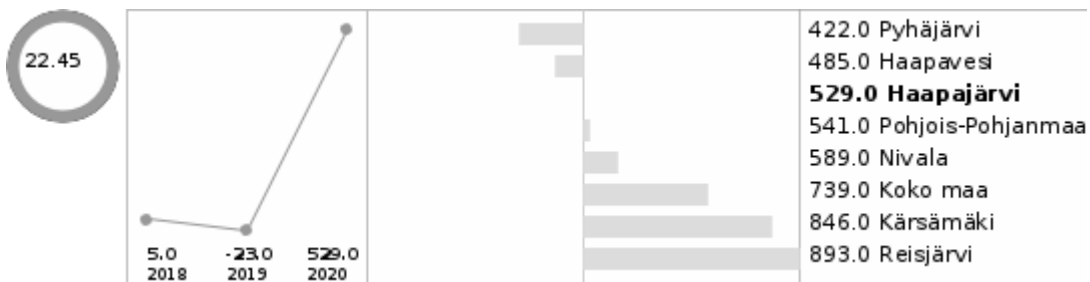
Tulot

% Suunta Vertailu

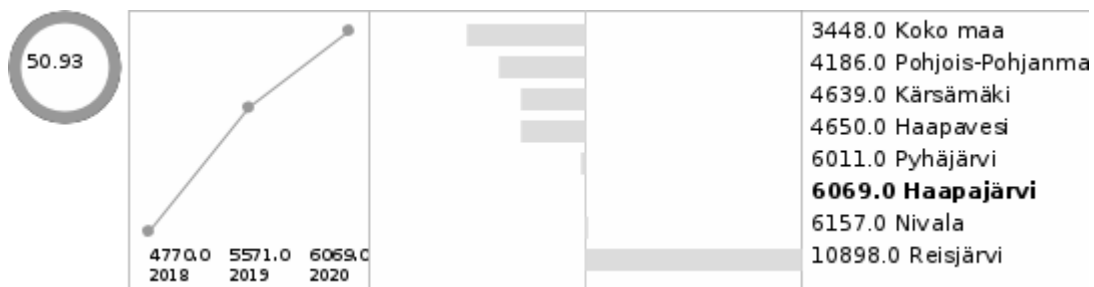
Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

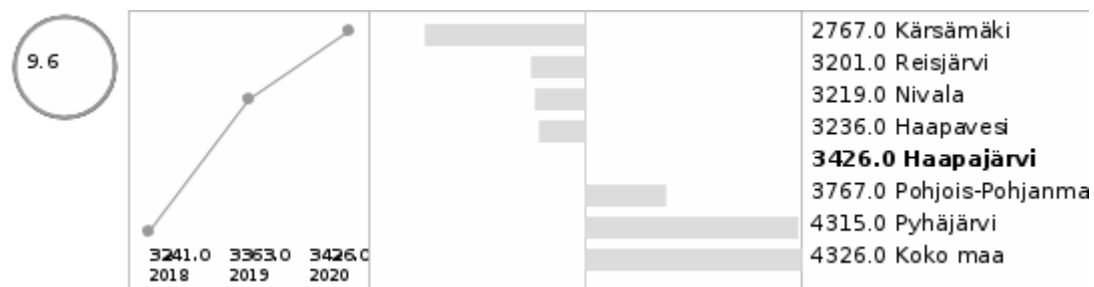
Vuosikate, euroa / asukas

Lainakanta, euroa / asukas

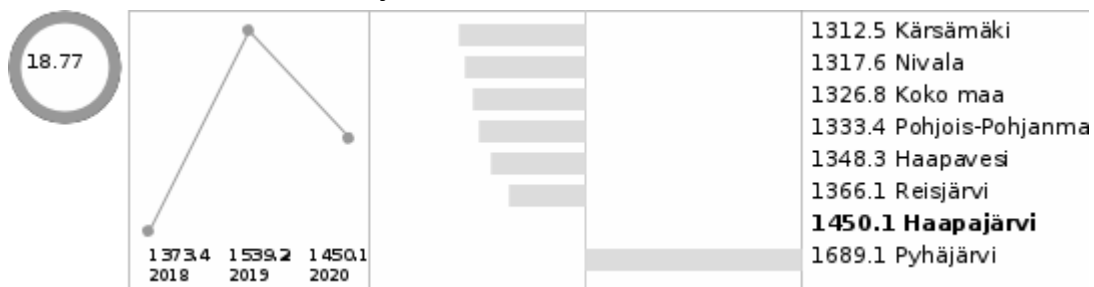
Verotulot, euroa / asukas

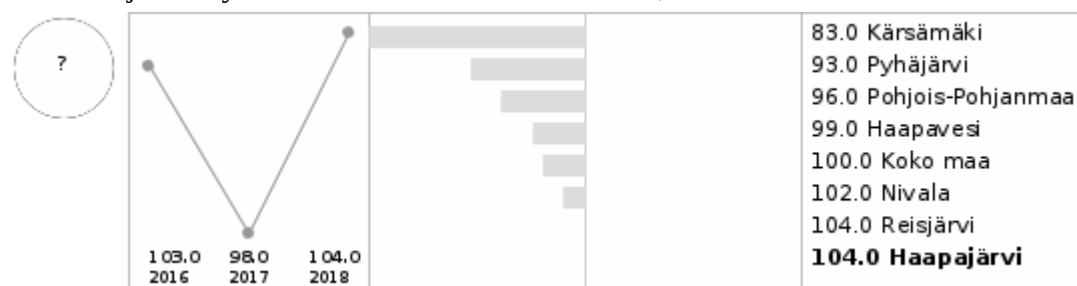
Menot

% Suunta Vertailu

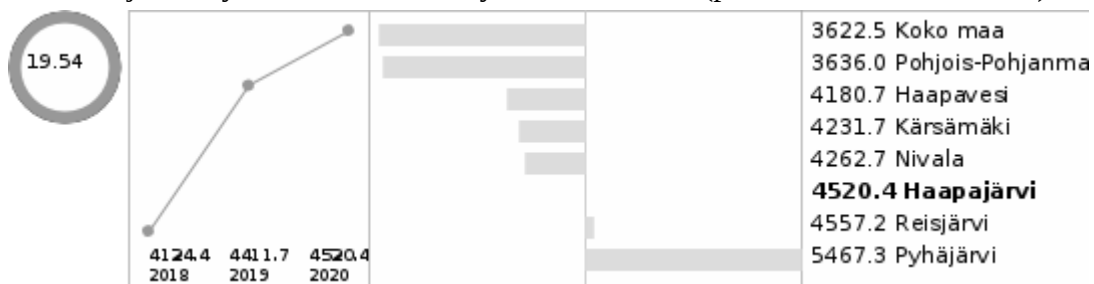
Erikoissairaanhoidon nettokäyttökustannukset, euroa / asukas

Sosiaali- ja terveydenhuollon tarvevakioidut menot, indeksi

Sosiaali- ja terveystoiminnan nettokäyttökustannukset (pl. varhaiskasvatus 2015-), euroa / asukas

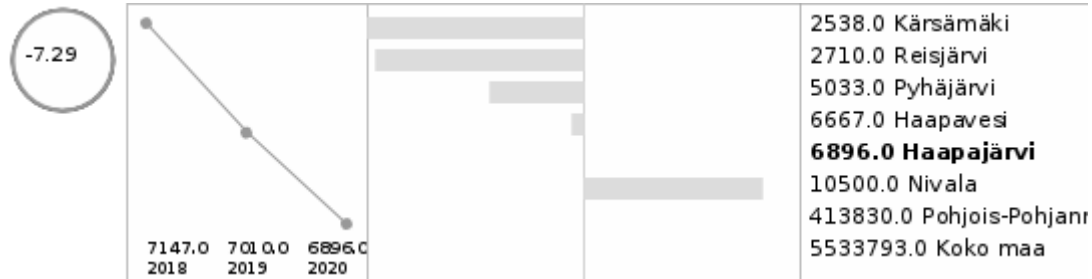
Väestö

%

Suunta

Vertailu

Väestö 31.12.

Huoltosuhde, demografinen

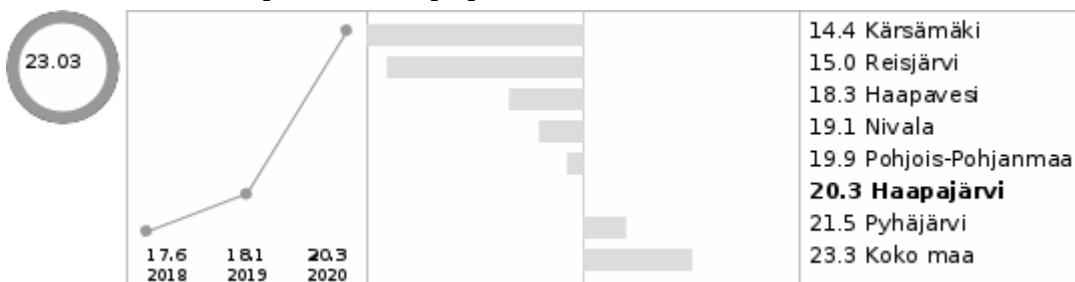
Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

Lapsiperheet, % perheistä

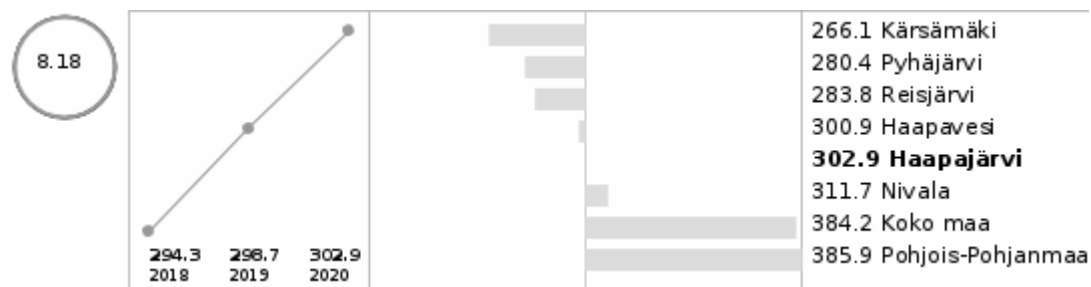
Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

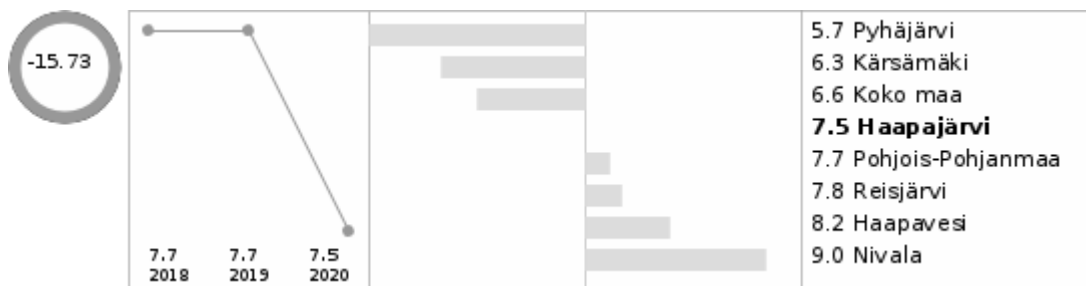
Yhden hengen asuntokunnat, % asuntokunnista

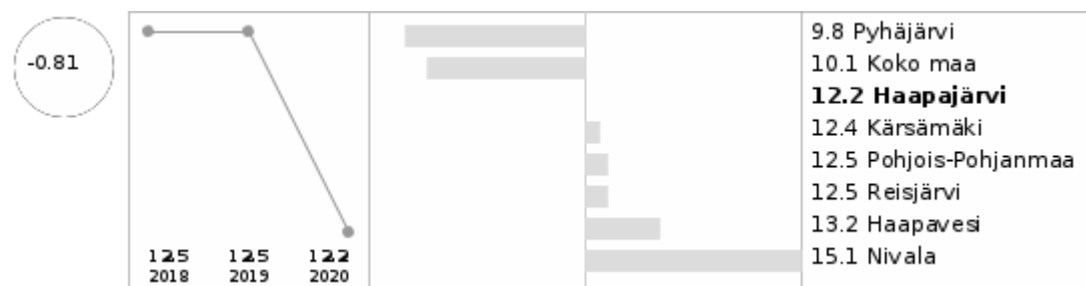
Koulutustasomittain

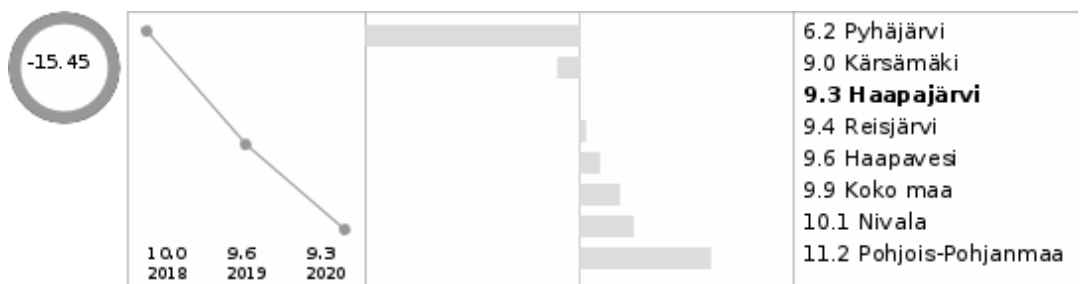
0 - 6-vuotiaat, % väestöstä

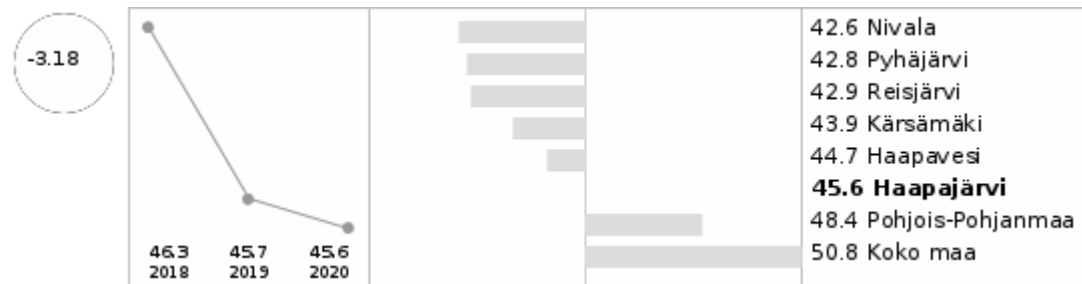
7 - 15-vuotiaat, % väestöstä

16 - 24-vuotiaat, % väestöstä

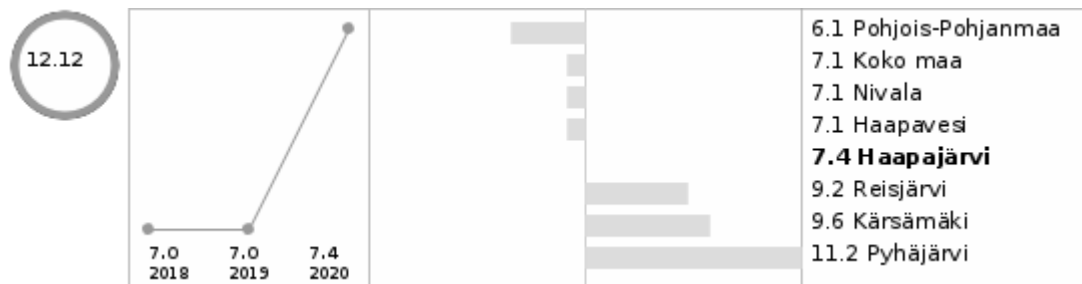
25 - 64-vuotiaat, % väestöstä

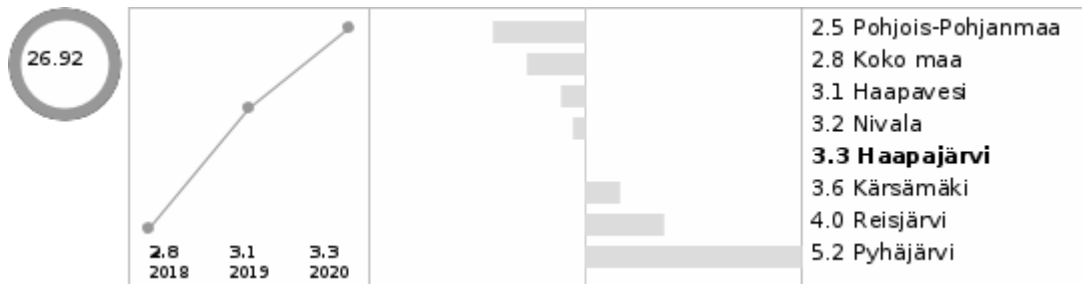
65 - 74-vuotiaat, % väestöstä

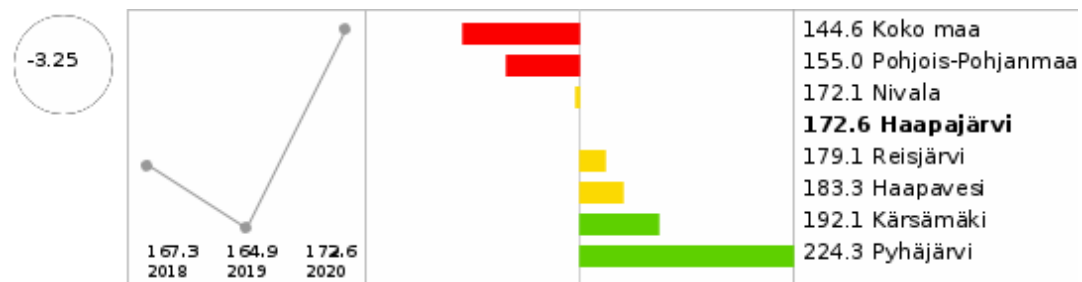
75 - 84-vuotiaat, % väestöstä

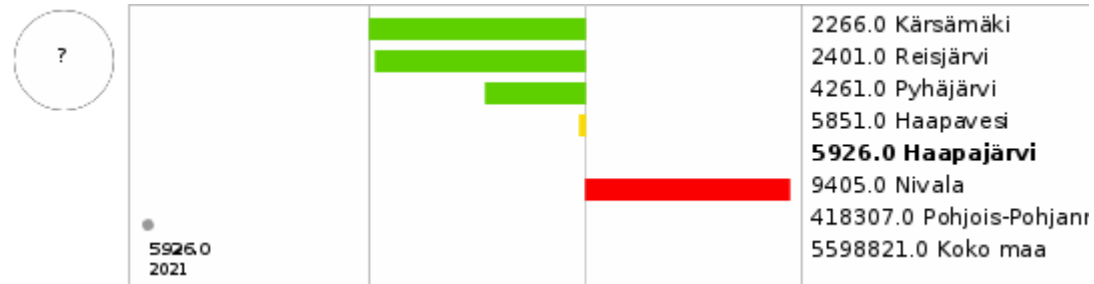
85 vuotta täyttäneet, % väestöstä

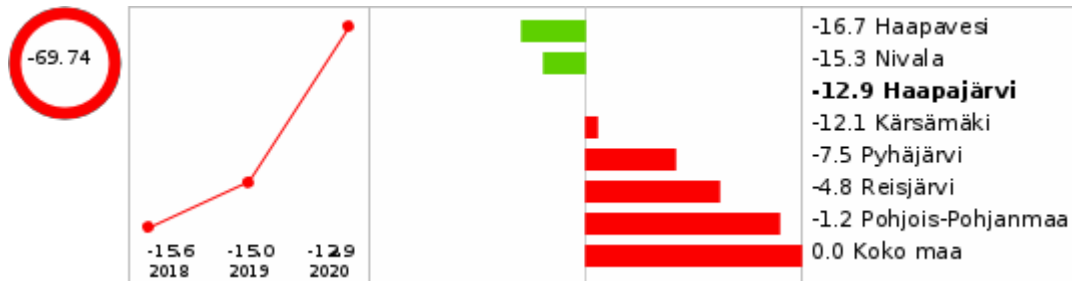
Taloudellinen huoltosuhde (vuosi 2019 ennakkotieto)

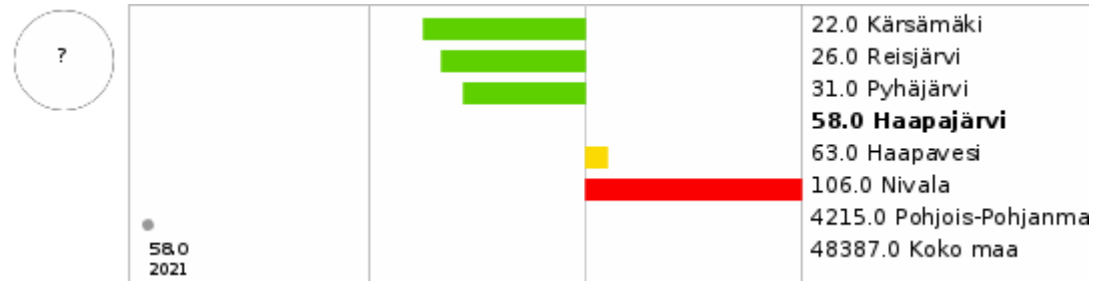
Väestöennuste 2030

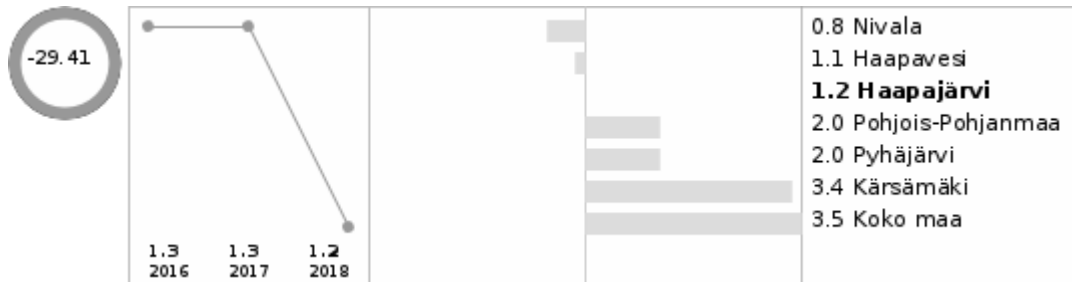
Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

Syntyneet, ennuste 2025

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

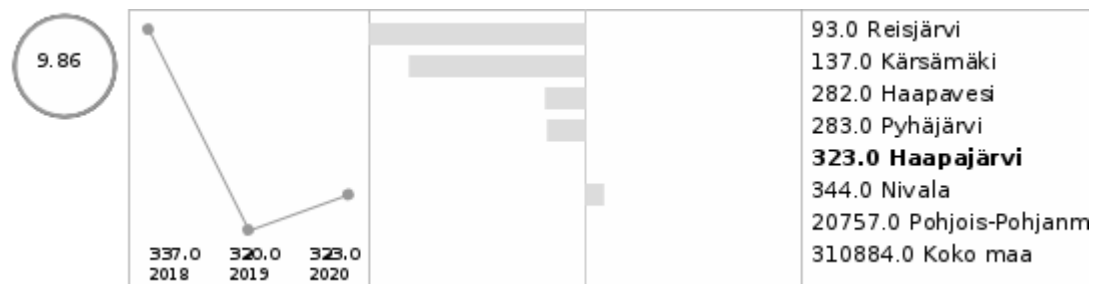
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Työttömät, % työvoimasta

Toimeentulotukea saaneet kotitaloudet vuoden aikana yhteensä

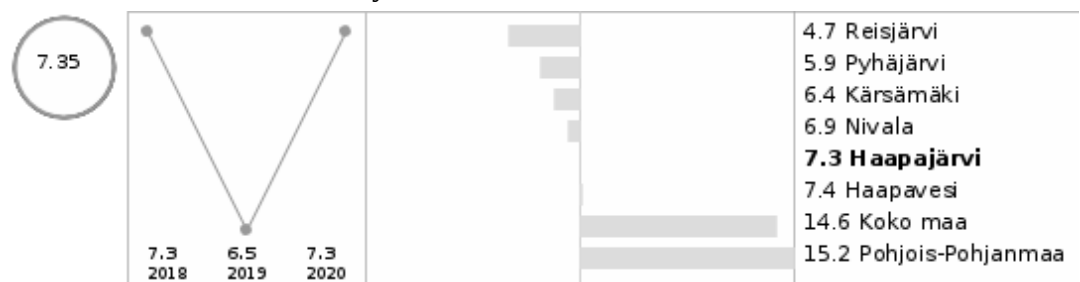
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet yksinasuvat naiset, % toimeentulotukea saaneista kotitalouksista

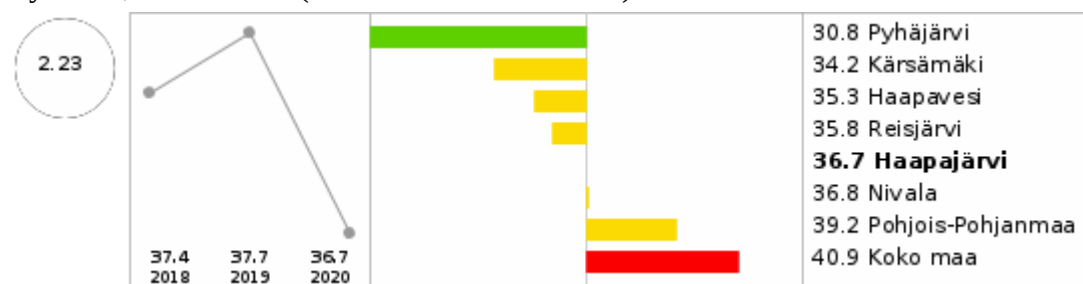
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet yksinasuvat miehet, % toimeentulotukea saaneista kotitalouksista

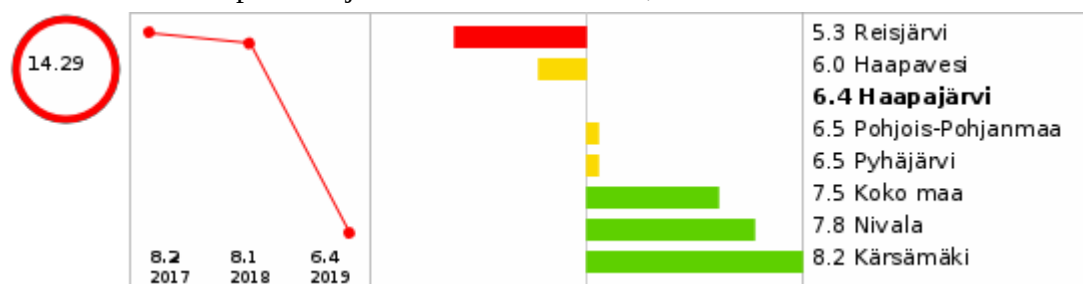
Yleistä asumistukea saaneet yhteensä, % asutokunnista

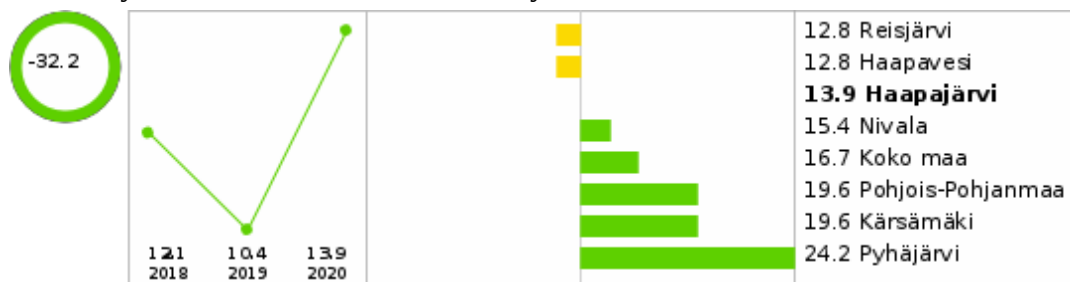
Työlliset, % väestöstä (vuosi 2019 ennakkotieto)

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

Elämänlaatu ja osallisuus

%

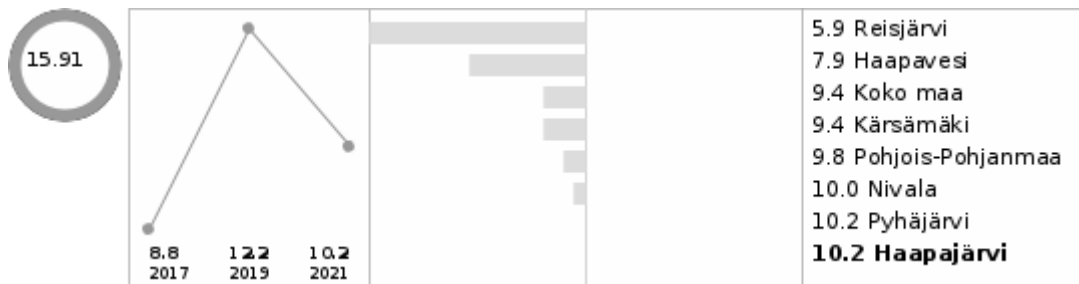
Suunta

Vertailu

Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

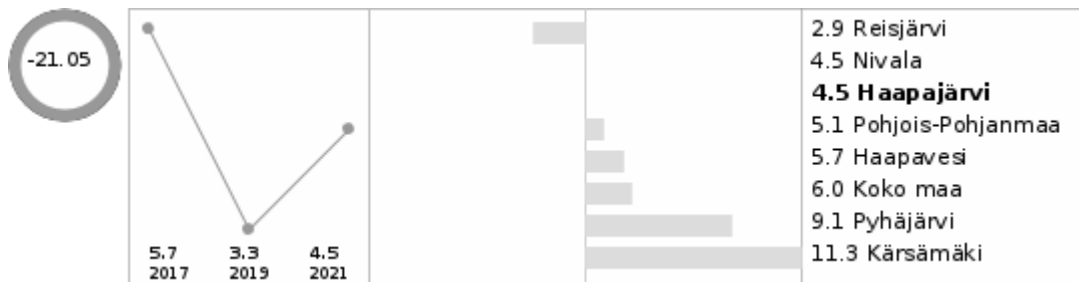
Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

%

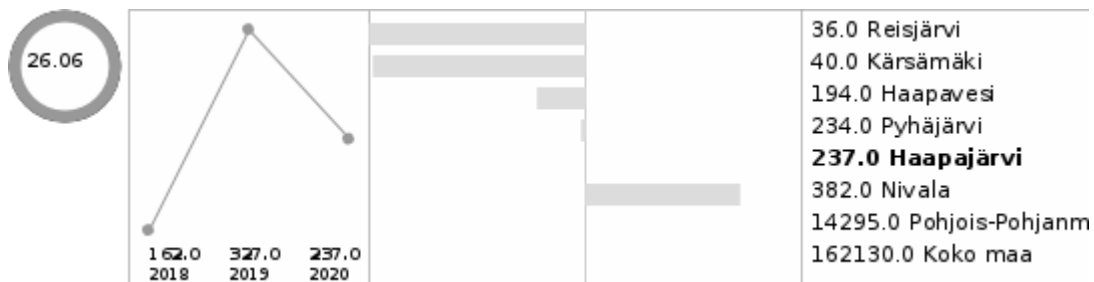
Suunta

Vertailu

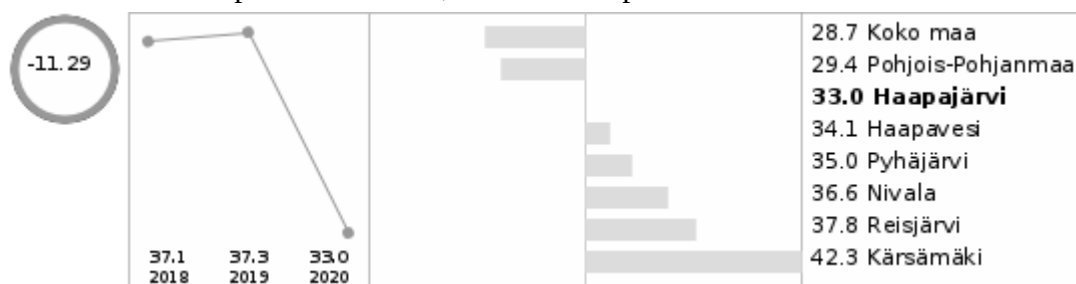
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL)

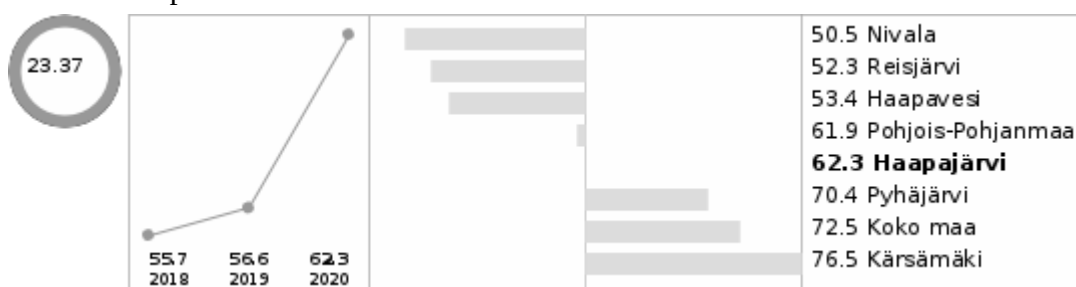
Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

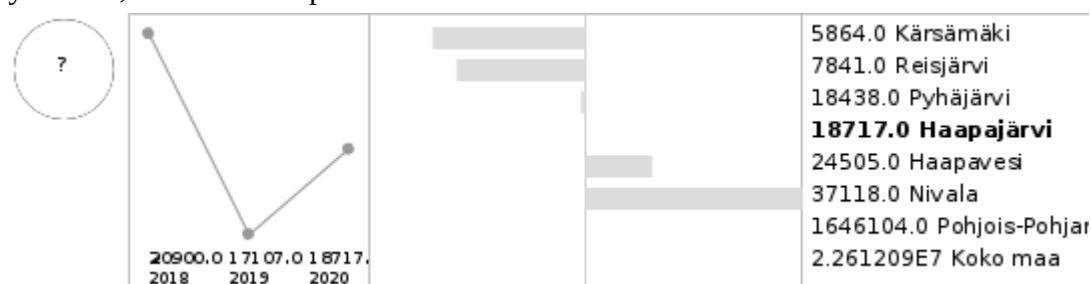
Päivähoito

% Suunta Vertailu

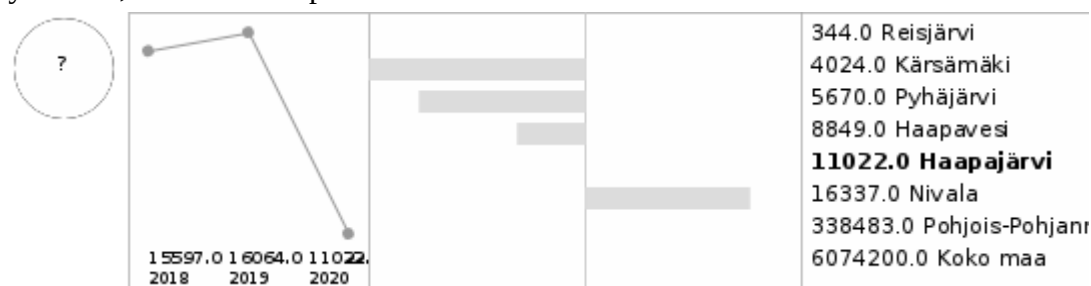
Varhaishkasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut

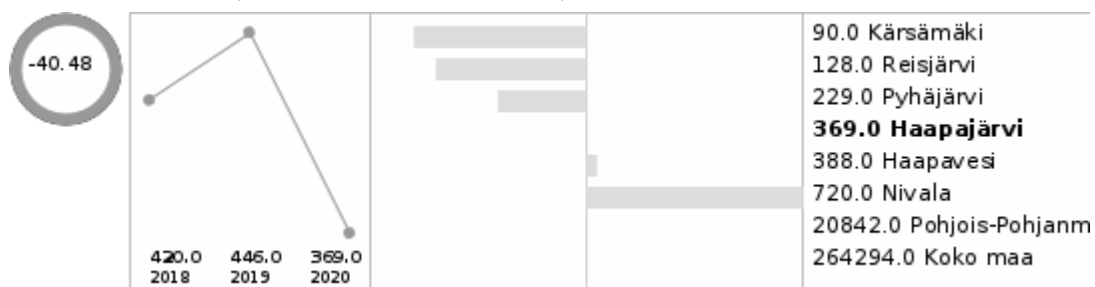
Kokoaikainen varhaishkasvatus päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa päivinä vuoden aikana yhteensä, kunnan omat palvelut

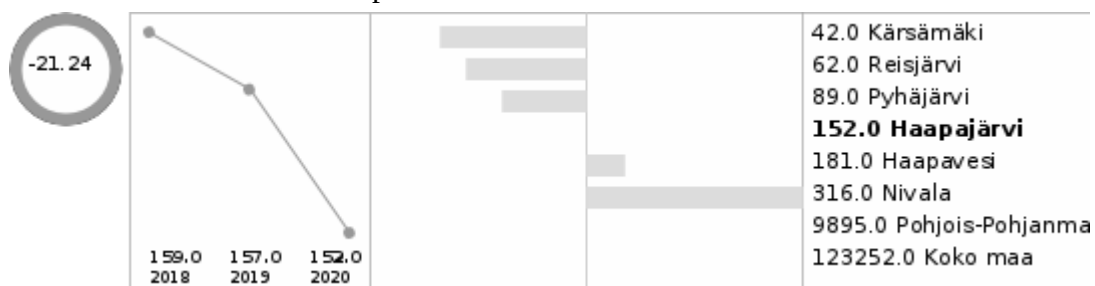
Osa-aikainen varhaishkasvatus päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa päivinä vuoden aikana yhteensä, kunnan omat palvelut

Lastenhoidon tuet, maksettu vuoden aikana, 1 000 euroa

Lastenhoidon tukia saaneita perheitä vuoden aikana

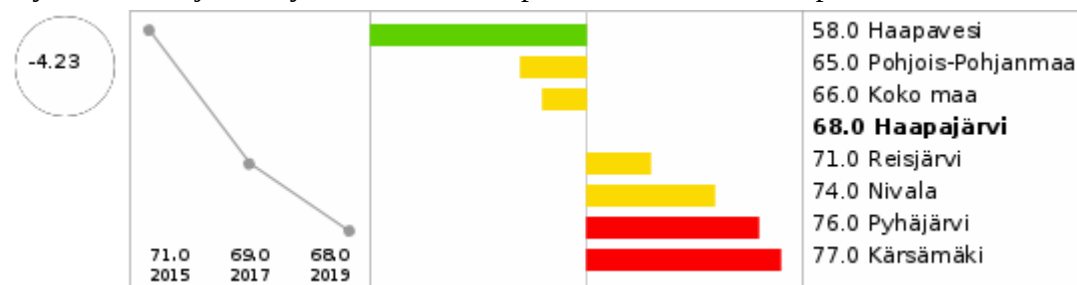
Koulu

%

Suunta

Vertailu

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

Sosiaali- ja terveydenhuolto

%

Suunta

Vertailu

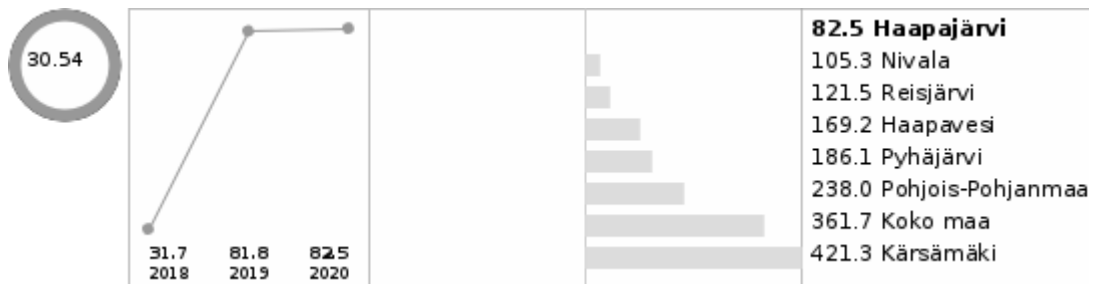
Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

Perusterveydenhuollon kouluterveydenhuollon käynnit / 1 000 7 - 18-vuotiasta

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, lastenpsykiatria / 1 000 0 - 12-vuotiasta (vuosi 2018 ennakkotieto)

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, nuorisopsykiatria / 1 000 13 - 17-vuotiasta (vuosi 2018 ennakkotieto)

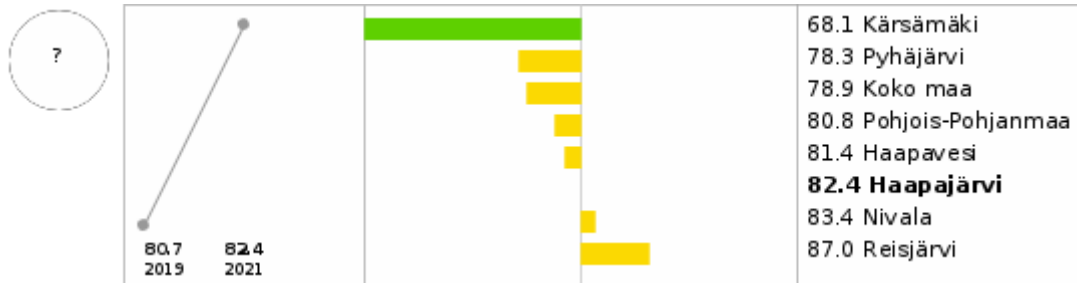
Vapaa-aika

%

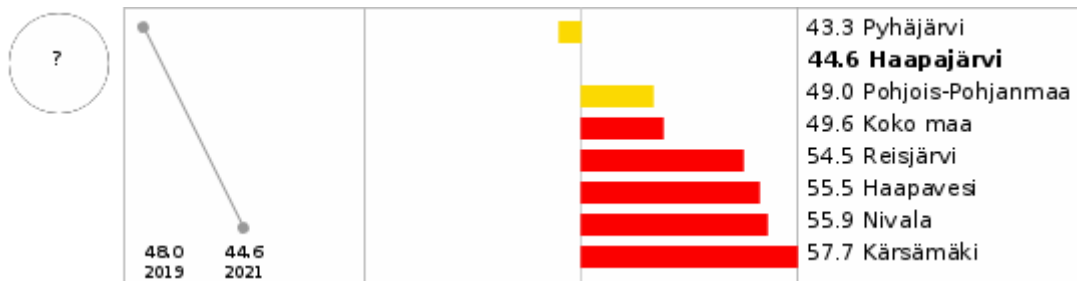
Suunta

Vertailu

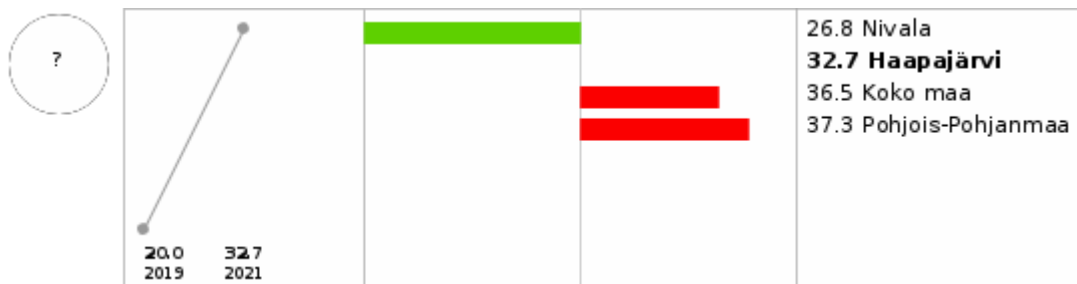
Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista

Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

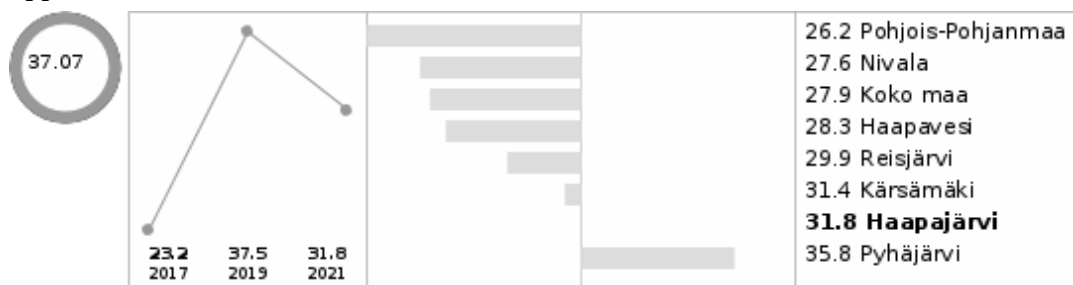
Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

NUORET JA NUORET AIKUISET

Elämänlaatu ja osallisuus

%

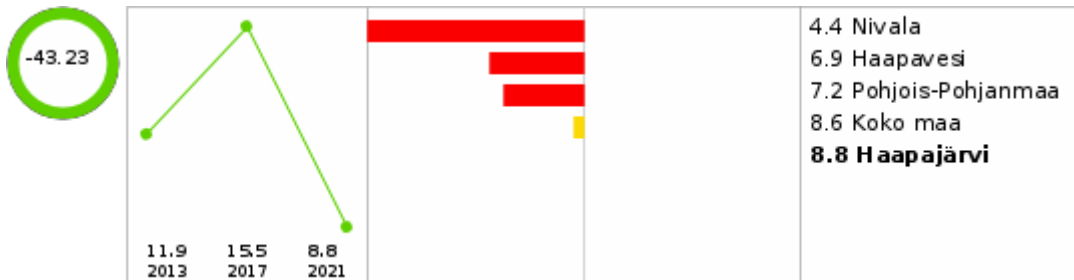
Suunta

Vertailu

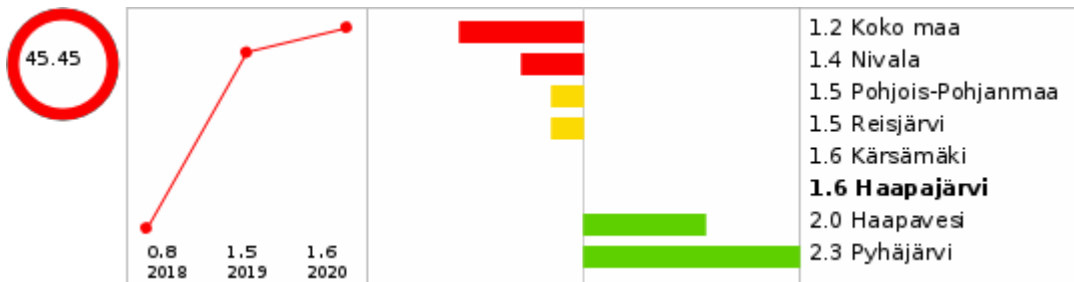
Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

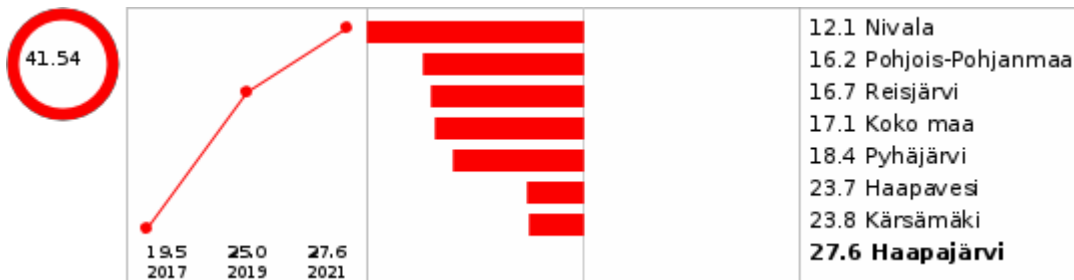
Ei yhtään läheistä ystävää, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

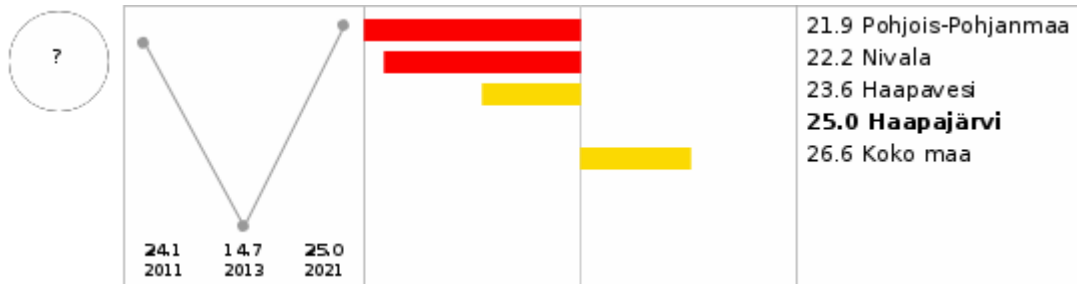
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

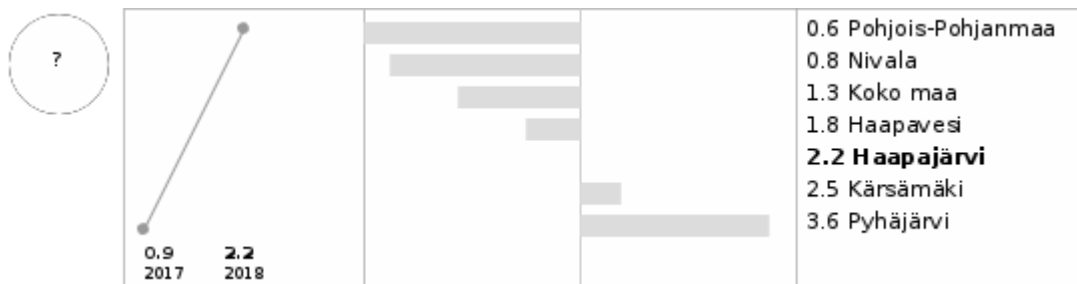
Ylipaino, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

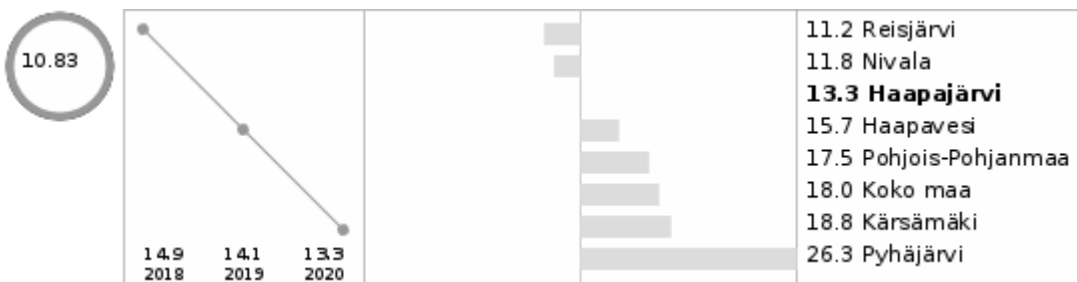
Opiskelu, työ ja toimeentulo

% Suunta Vertailu

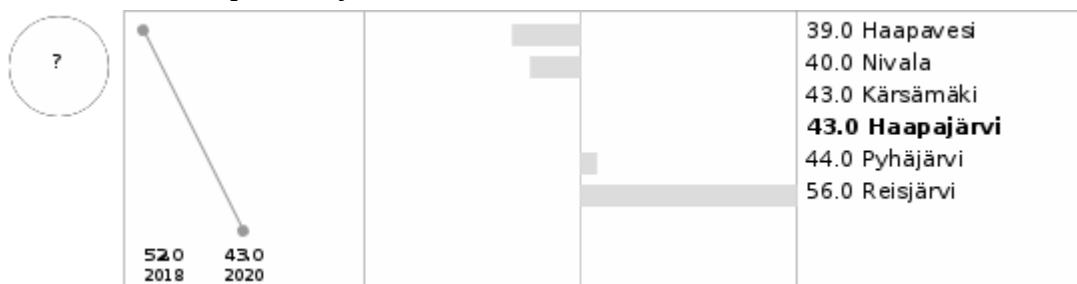
Ehkäisevää toimeentulotukea vuoden aikana saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

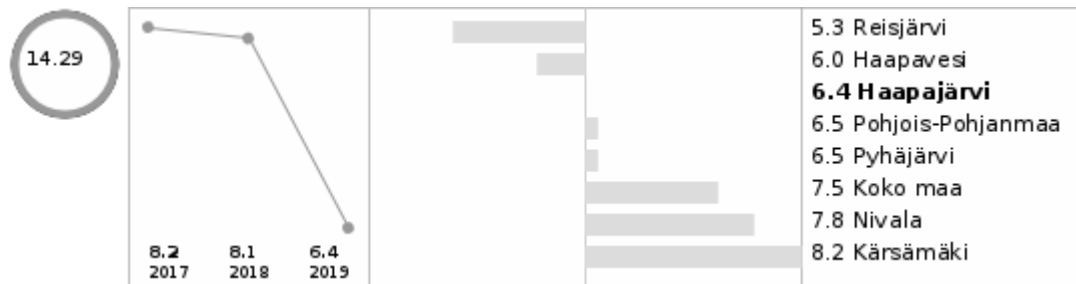
Perustoimeentulotukea vuoden aikana saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

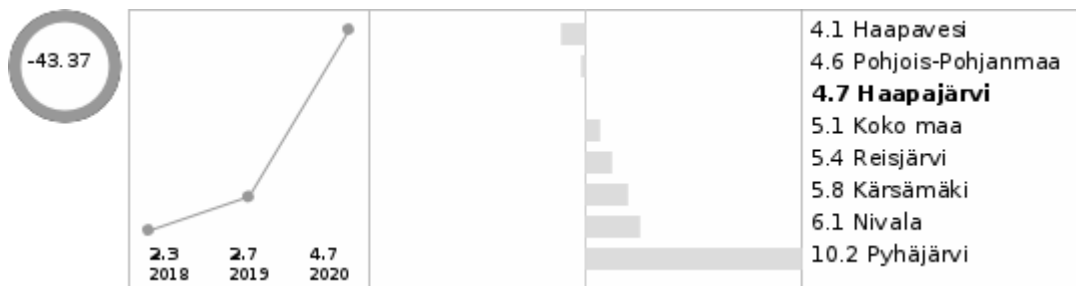
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 20-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

TYÖIKÄISET

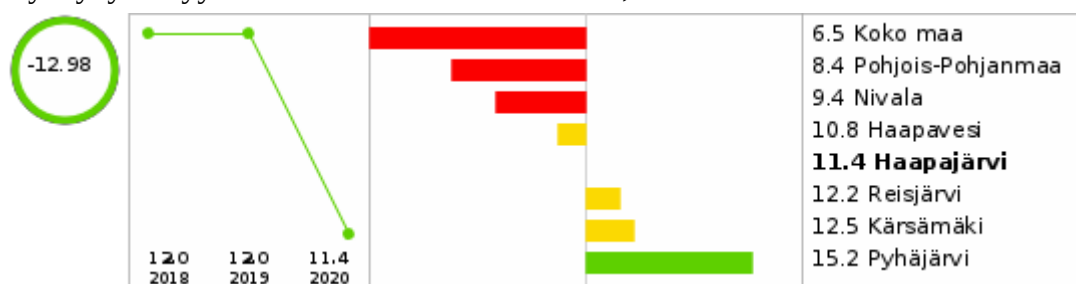
Elämänlaatu ja osallisuus

% Suunta Vertailu

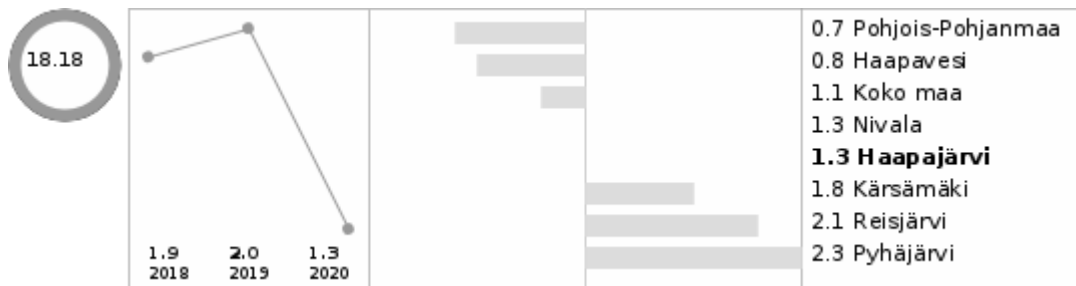
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

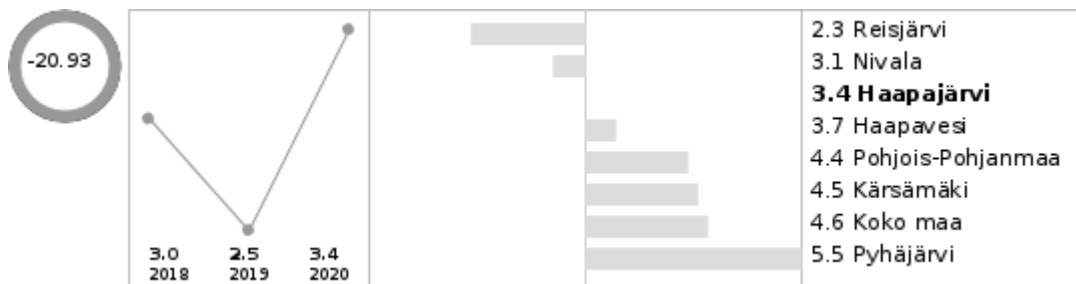
Ehkäisevää toimeentulotukea vuoden aikana saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Perustoimeentulotukea vuoden aikana saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

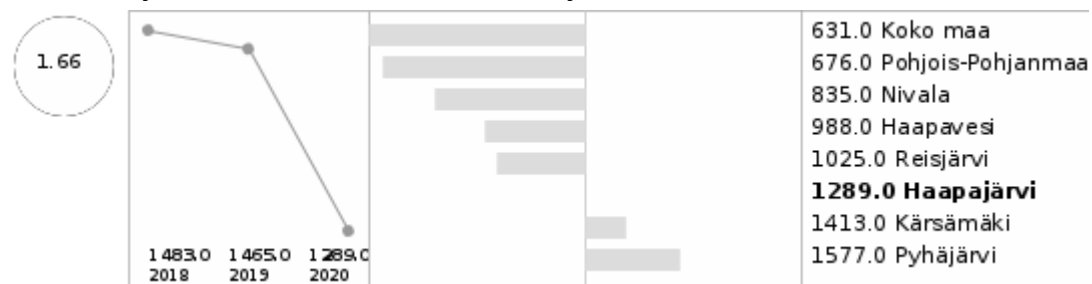
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista

Sosiaali- ja terveydenhuolto

% Suunta Vertailu

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Päihdeiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä (vuosi 2018 ennakkotieto)

Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

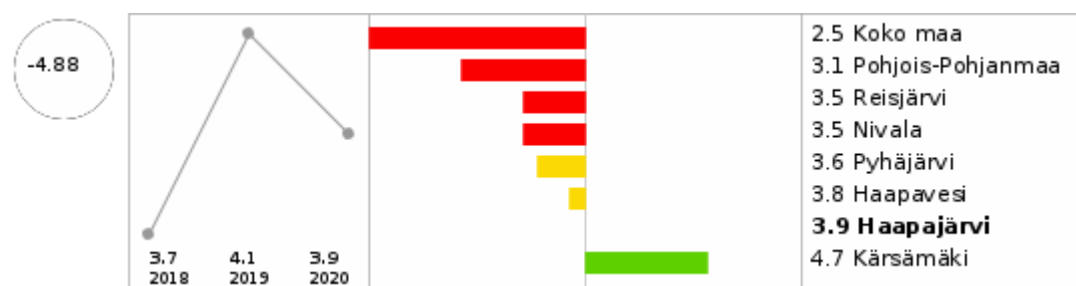

IKÄIHMISET

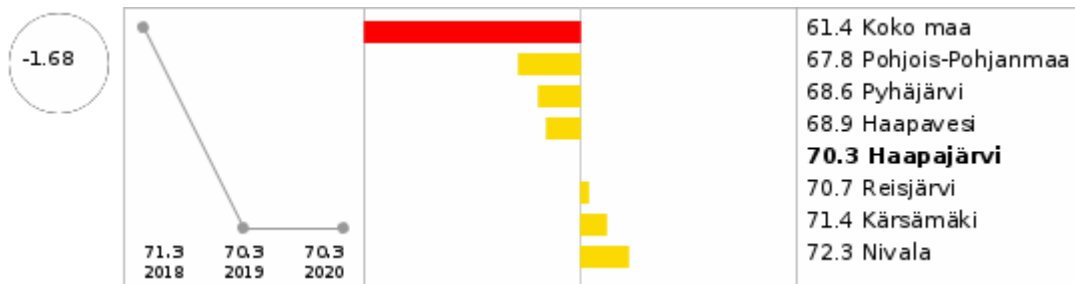
Elämänlaatu ja osallisuus

% Suunta Vertailu

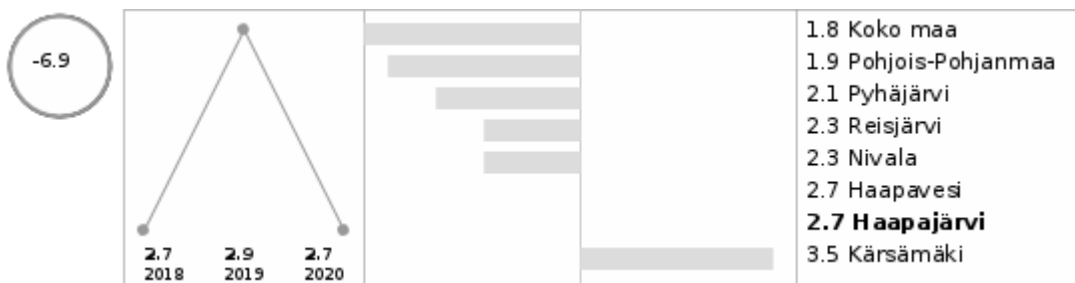
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

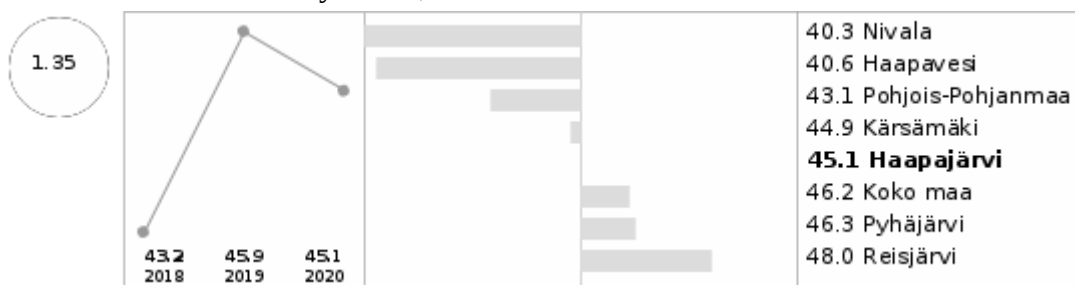
Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

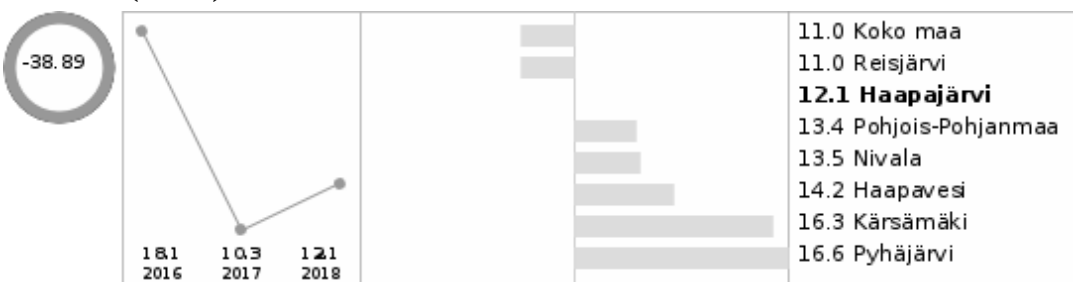
Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

% Suunta Vertailu

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä

Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (-2018)

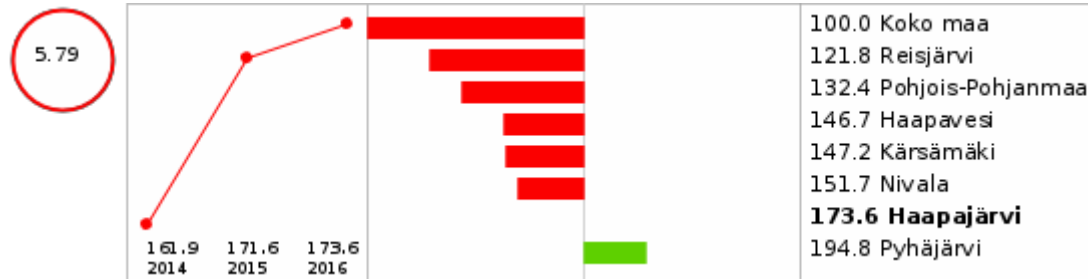

KAIKKI IKÄRYHMÄT

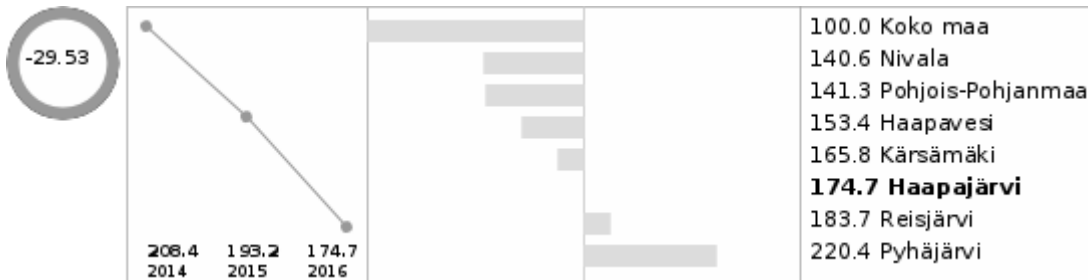
Elämänlaatu ja osallisuus

% Suunta Vertailu

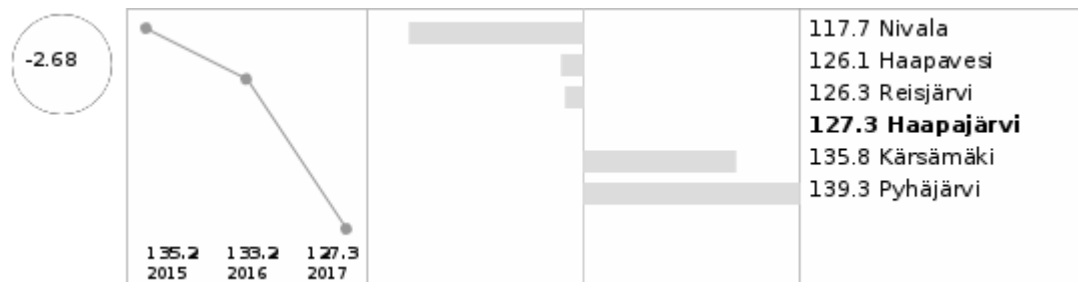
Mielenterveysindeksi, ikävakioitu

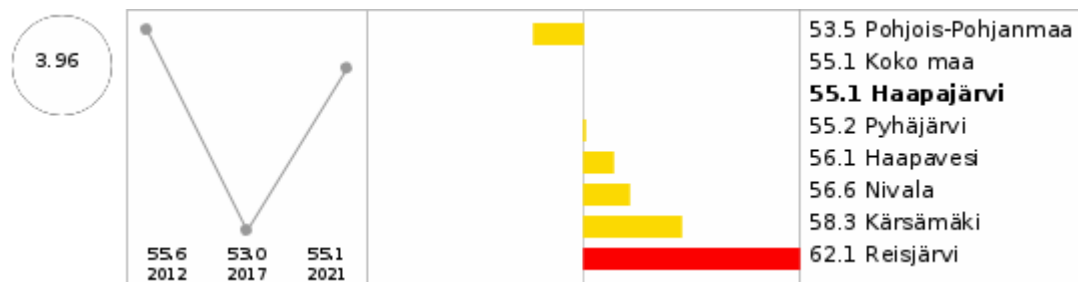
Tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi, ikävakioitu

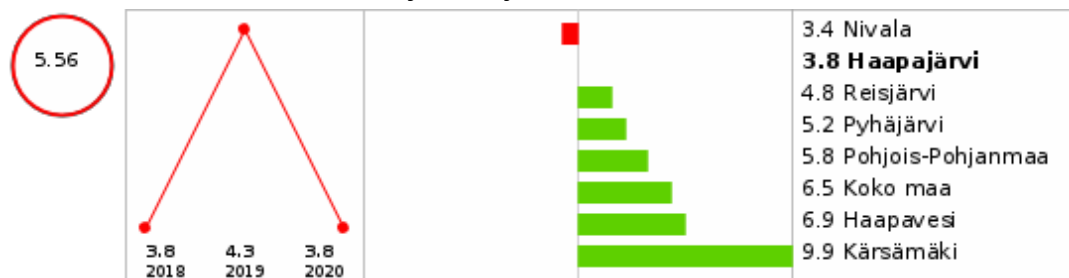
Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu (-2017)

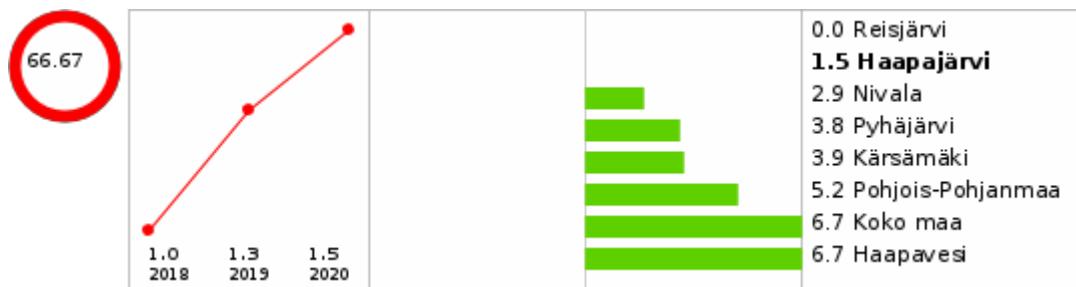
Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

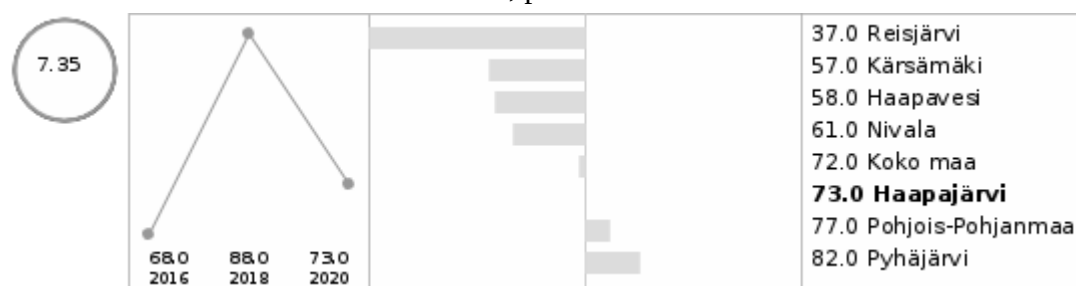
Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset / 1 000 asukasta

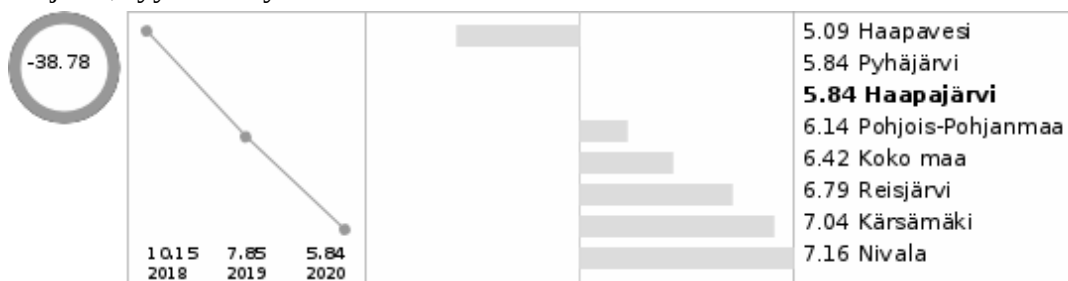
Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

Liikunnan edistäminen kunnissa - TEA, pistemäärä

Kirjasto, fyysiset käynnit / asukasluku

6 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Valtuustokauden lopussa.

7 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Valtuustokauden lopussa.

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

8 Suunnitelman laatijat

Juha Uusivirta pj, kaupunginjohtaja
Sinikka Parttimaa, kaupunginhallituksen edustaja (1.8.2021 asti Teija Myllylä)
Teija Myllylä, sosiaalihoaja
Niilo Piipponniemi, liikuntakoordinaattori
Leena Kivioja, järjestöt
Auli Mikkola, Nuorten Tuki Ry
Jari Nahkanen, rehtori
Miika Niskala, nuoriso-ohjaaja
Jari Saaranen, rehtori
Vesa Savolainen, tekn. johtaja
Minna Hattunen, varhaiskasvatuksen johtaja
Minna Malila, hyvinvointipalvelujohtaja, Selänne
Ritva Kankaanpää, terveydenhoitaja, Selänne
Virpi Jaatinen, hoito- ja vanhustyön johtaja, Selänne
Kaija Tirola, seurakuntapastori, Haapajärven seurakunta
Kirsi Nahkanen, kirjastotoimenjohtaja
Soili Pentikäinen, kulttuurituottaja, hyvinvointikoordinaattori

9 Suunnitelman hyväksyminen

Kaupunginvaltuusto 28.2.2022 § 16